

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

STUDIE A KRATKÉ CLANKY

PŘEHLED VÝZKUMŮ 46

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

08251\00

9395458

BRNO 2005

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Rudolf Procházka,
Lubomír Šebela, Petr Škrdla

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

Copyright © 2005 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Gloria Rosice

Pokyny pro autory na internetové stránce <http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>
Instructions to authors on internet pages

keramiky, rozhodující pro přesnější časové vymezení je právě vzájemný poměr domácí (skupina tříd A) a pokročilejší složky (skupina tříd B; Loskotová – Procházka 1996). Velmi malý podíl vyspělé keramiky skupiny tříd B byl v Brně konstatován již v některých souborech horizontu I.2, tedy v 1. čtvrtině 13. století (Procházka 1991, 236, 240), s jejím výraznějším zastoupením se však počítá až v horizontu II., snad již od přelomu 1. a 2. čtvrtiny 13. století. Množství této pokročilejší facie postupně narůstá a plný nástup horizontu III., kdy šedá až šedočerná hrnčína tříd B zcela dominuje, je hledán někdy v poslední čtvrtině 13. století (Procházka 2000, 126–127). Objekty z Brusné tak lze rámcově zařadit do 2. až 3. čtvrtiny 13. století, spíše však do mladší poloviny tohoto rozmezí, neboť na jižní Moravě je předpokládáno zpoždování výskytu pokročilejší keramiky ve směru od jihu na sever (Procházka 1991, 239–240; 2000, 127). Uvedená datace koresponduje s pravděpodobnými počátky kolonizace oblastí, kladenými do doby po polovině 13. století, kdy prostor v povodí Besénku získali páni erbu křídla – Tasovci. Jejich panství se střediskem v Lomnici se stalo kolébkou nejméně významnější větve tohoto rodu (Kuča 1998, 625; Samek 1999, 403).

Nelze vyloučit, že zkoumané objekty reprezentují o zaniklou část dnešní vesnice Brusná. Ves je v písemných pramenech poprvé zmiňována až roku 1390 (Hurt 1966–1967, 19), ale založena mohla být mnohem časněji. V úvahu připadá i existence dosud neznámé zaniklé středověké osady (srov. Nekuda 1961), pro což by vedle polohy na hraně potoční nívy svědčil hlavně název polní tratě „Lhotky“. Hromadný vznik Lhot, jejichž jméno odráží dočasně osvobození od poddanských dávek, nastává ve 13. a 14. století v souvislosti s osídlováním méně úrodných, klimaticky drsnějších, a proto do té doby zalesněných oblastí Čech a Moravy. Vzhledem k tomu, že většina Lhot byla svou rozlohou i počtem obyvatel poměrně malá, řada jich brzo zanikla (Lutterer – Šrámek 2004, 153–154).

Michal Přichystal, ÚAPP Brno

Literatura

- Hurt, R. 1966–1967: Lomnicko za feudalismu. Lomnice u Tišnova.
- Kuča, K. 1998: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. III. díl: Kolín – Miro. Praha.
- Loskotová, I. – Procházka, R. 1996: Keramik von Brno (Brünn) des 12./13. Jahrhunderts, *Pravěk NŘ* 6, 199–228.
- Lutterer, I. – Šrámek, R. 2004: Zeměpisná jména v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Slovník vybraných zeměpisných jmen s výkladem jejich původu a historického vývoje. Havlíčkův Brod.
- Nekuda, V. 1961: Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu. Brno.
- Procházka, R. 1984: Pozdně hradistiňská keramika v některých moravských regionech, *AR XXXVI*, 430–442.
- Procházka, R. 1991: Brüner Keramik des 13. und der ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts und die Frage ihrer auswärtigen Beziehungen, *XX. mikulovské sympozium 1990*, 233–246.
- Procházka, R. 2000: Zrod středověkého města na příkladu Brna. (K otázce odrazu společenské změny v archeologických pramenech), *Mediaevalia archaeologica* 2, 7–158.

Samek, B. 1999: Umělecké památky Moravy a Slezska. 2. svazek (J–N). Praha.

Unger, J. 1984: Základní horizonty keramiky 12.–15. stol. na soutoku Jihlavy a Svatky, okr. Břeclav, *AR XXXVI*, 288–296.

Resumé

Lomnice (Kat. Brusná, Bez. Blansko). „Lhotky“. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

LOMNICE (okr. Blansko)

Ulice Dlouhá, Palackého náměstí. Středověk, novověk. Město, intravilán obce. Záchranný výzkum.

V souvislosti s přeložkou kabelu nízkého napětí proběhl ve dnech 8. 7.–12. 8. 2004 archeologický dohled a dokumentační situací narušených výkopovými pracemi.

Lomnice leží v jižní části Hornosvratecké vrchoviny, v údolí potoka Besénku. Okolí Lomnice náleží k oblasti kolonizované od 13. století tišnovským klášteřem. V písemných pramenech se objevuje roku 1285, kdy zde již existoval hrad Tasovců. Základní dispozice a půdorysná osnova Lomnice je středověká, ovlivnila ji však zásadně sereniovská přestavba po třicetileté válce. Velice významné je pak osídlení židovské komunity od závěru 17. století, díky němuž vznikl zajímavý samostatný urbanistický celek židovské čtvrti.

Geologické podloží je tvořeno navětralým skalním podloží přeměněným v hrubé hnědé až žluté okrové písky.

Samotný výkop pro kabel i přes svou nevelkou hloubku (okolo 0,80 m) přinesl několik zajímavých zjištění o vývoji městečka. Především v jihozápadní části náměstí byly odkryty relikt dvou objektů, které lze předběžně označit jako zahloubené části dřevohlinitých staveb (suterény). Rekonstruovatelný rozměr jednoho z nich lze určit jako více než 3,60 x 2,20 m. Podlahy nebylo v hloubce výkopu 0,80–0,90 m ani u jednoho objektu dosaženo. Stěny se jevíly jako přímé a svislé.

Ve východní části náměstí (při objektu bývalého pivovaru) byl zachycen relikt vápenické pece a blíže neurčený objekt, z jehož zasypu pochází zlomek gotického římsového kachle s cimbuřím. Dále byl v prostoru náměstí dokumentován relikt valeně klenutého kamenného sklepa a pozůstatky blíže nedatovaných komunikačních úrovní.

Výzkum je v současné době ve fázi zpracování.

Petr Holub, Archaiá Brno, o.p.s.

Resumé

Lomnice (Bez. Blansko). Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

MIKULOV (okr. Břeclav)

Brněnská ulice, parc. č. 2201–2208. Středověk, novověk. Záchranný výzkum.

V červnu 2004 byl zahájen záchranný archeologický výzkum v Mikulově na Brněnské ulici, který byl vyvolán stavbou nových bytů. Více než tři měsíce trvající průzkum přinesl nečekaně bohaté nálezy dokumentující život v této části města a významným způsobem tak může obohatit naše dosavadní